

Список використаних джерел:

1. OECD Corporate Governance Principles [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/daf/ca/corporategovernanceprinciples/31557724.pdf>.
2. Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 52 від 24.01.2008 р. «Проект нової редакції Принципів корпоративного управління України, затверджених рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку №571 від 11.12.2003 р.» // Відомості Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. – 2008. – № 38. – С. 12–27.
3. The UK Corporate Governance Code [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ecgi.org/codes/documents/cacg_final.pdf.
4. Recommendations on corporate governance Denmark [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://corporategovernance.dk/file/371640/committee_on_corporate_governance_recommendations_on_corporate_governance.pdf.
5. German Corporate governance Code [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ecgi.org/codes/documents/cg_code_germany_15may2012_en.pdf.
6. Swiss Code of Best Practice for Corporate Governance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ecgi.org/codes/documents/swiss_code_feb2008_en.pdf.
7. Principles of Corporate Governance for Listed Companies. Japan [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ecgi.org/codes/documents/principles_japan_dec2009_en.pdf.
8. Муқан О. В. Принципи корпоративного управління / О. В. Муқан, О. І. Бала // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2009. – № 657. – С. 42–47.

УДК 336.77:658.15

К.А. Скомаровська,

Донецький національний університет економіки і торгівлі
ім. М. Туган-Барановського, м. Донецьк

**СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ БІЗНЕС-АНАЛІЗУ
ПРИ ВИЗНАЧЕННІ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА**

Анотація

Досліджуються ключові елементи структури бізнес-аналізу при визначенні кредитоспроможності позичальника. Зазначено, що відсутній єдиний концептуальний підхід до визначення структури бізнес-аналізу у кредитному процесі. У зв'язку з цим, за результатами дослідження створено ефективну структуру бізнес-аналізу, яка містить наступні структурні елементи: ідентифікацію якісних та кількісних характеристик бізнесу; аналіз бізнес-плану підприємства; аналіз фінансової звітності та фінансового стану (розрахунок необхідних показників, аналіз взаємозв'язку звітів, аналіз коефіцієнтів); аналіз та прогнозування грошових потоків бізнесу. Запропонована структура включає основні етапи, на які необхідно спиратися бізнес-аналітику в процесі здійснення бізнес-аналізу потенційного позичальника. Для української банківської системи важливим завданням є удосконалення підходів до бізнес-аналізу з ціллю ефективного проведення кредитоспроможності позичальника. Впровадження і використання запропонованої структури бізнес-аналізу позичальника дозволить мінімізувати кредитні ризики та підвищити якість кредитного портфелю банківських установ.

Ключові слова: бізнес-аналіз, структура, бізнес-план, фінансовий аналіз, прогнозний аналіз, кредитний процес, кредитоспроможність.

Е.А. Скомаровская,

Донецкий национальный университет экономики и торговли
им. М. Туган-Барановского, г. Донецк

**СТРУКТУРНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ БИЗНЕС-АНАЛИЗА
ПРИ ОПРЕДЕЛЕНИИ КРЕДИТОСПОСОБНОСТИ ЗАЕМЩИКА**

Аннотация

Исследуются ключевые элементы структуры бизнес-анализа при определении кредитоспособности заемщика. Отмечено, что отсутствует единый концептуальный подход к

определению структуры бизнес-анализа в кредитном процессе. В связи с этим, в результате исследования создана эффективная структура бизнес-анализа, которая содержит следующие структурные элементы: идентификацию качественных и количественных характеристик бизнеса; анализ бизнес-плана предприятия; анализ финансовой отчетности и финансового состояния (расчет необходимых показателей, анализ взаимосвязи отчетов, анализ коэффициентов); анализ и прогнозирование денежных потоков бизнеса. Предложенная структура включает основные этапы, на которые необходимо опираться бизнес-аналитику в процессе осуществления бизнес-анализа потенциального заемщика. Для украинской банковской системы важным заданием является усовершенствование подходов к бизнес-анализу с целью эффективного проведения кредитоспособности заемщика. Внедрение и использование предложенной структуры бизнес-анализа заемщика позволит минимизировать кредитные риски и повысить качество кредитного портфеля банковских учреждений.

Ключевые слова: бизнес-анализ, структура, бизнес-план, финансовый анализ, прогнозный анализ, кредитный процесс, кредитоспособность.

Kateryna A. Skomarovskaya,

Donetsk national university of economy and trade
named after Michael Tugan-Baranovskogo, Donetsk

STRUCTURAL ELEMENTS OF BUSINESS-ANALYSIS FOR DETERMINATION OF BORROWER'S CREDITWORTHINESS

Annotation

The key elements of structure of business-analysis are investigated for determination of borrower's creditworthiness. It is marked that the single concept is absent for determination of structure of business-analysis in a credit process. In this connection, as a result of research the effective structure of business-analysis is created, which contains next structural elements: identification of quality and quantitative descriptions of business; analysis of business plan of enterprise; analysis of the financial reporting and financial state (calculation of necessary indexes, analysis of intercommunication of reports, analysis of coefficients); analysis and prognostication of business cash flow. The offered structure the main stages business analytic should consider during the business-analysis and its role for the decline of credit risk and optimization of credit process in commercial bank. The Ukrainian banking system has an important task to improve a business-analysis with the aim of effective realization of borrower's creditworthiness. Implementation and usage of the offered structure of business-analysis will allow to minimize credit risks and to improve quality credit brief-case of bank institutions.

Keywords: business-analysis, structure, business plan, financial analysis, prognosis analysis, credit process, creditworthiness.

Постановка проблеми і її зв'язок із найважливішими науковими та практичними завданнями. Кредитування суб'єктів господарювання є важливим елементом процесів, здійснюваних у національній економіці України. Ріст банківського бізнесу й ускладнення його характеру, розширення пропозиції банківських продуктів і послуг, у тому числі у сфері кредитування суб'єктів господарювання, супроводжуються накопиченням ризиків. Пріоритетним є завдання зміцнення стійкості банківського сектора загалом за рахунок вдосконалення систем управління ризиками і внутрішніми бізнес-процесами, розвитком корпоративного управління. Усе це свідчить про виняткову важливість побудови чіткого й адекватного комплексного механізму кредитування суб'єктів господарювання, в якому бізнес-аналіз потенційного позичальника займає ключову роль.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Методологічною основою дослідження окремих аспектів структури бізнес-аналізу, в тому числі і питаннями її оцінки, є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як В. Бернард [4], Р. Іванова [10], Д. Йетс [2], Д. Кадл [2], К. Канке [8], Г. Ліференко [6], К. Палеру [4], Д. Пол [2], П. Хейлі [4] та інші.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Незважаючи на глибину наукових досліджень у цій сфері, наявні розробки і рекомендації не дають цілісного уявлення про структуру бізнес-аналізу та його етапи. Все зазначене вище обумовлює актуальність удосконалення структури бізнес-аналізу та його методів у вигляді спеціалізованої інформаційно-аналітичної системи, призначеної для використання при визначенні кредитоспроможності позичальника.

Метою статі є визначення структурних елементів бізнес-аналізу в кредитному процесі та створення такої структури, як б сприяла оптимізації та удосконаленню механізму кредитування суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу досліджень. Поняття «структура» визначається, як сукупність стійких стосунків і зв'язків між елементами системи. Структура утворює не будь-які зв'язки і стосунки, а передусім закономірні та сутнісні [1, с. 374].

У своїй книзі «Бізнес-аналіз» Дебра Пол, Дональд Йетс та Джеймс Кадл зазначають, що незважаючи на розуміння організаціями переваг, які бізнес-аналіз здатний надати, до сих пір немає чіткого визначення його меж, що породжує дискусії, адже дисципліна бізнес-аналізу знаходиться на стадії формування [2].

Довідником з бізнес-аналізу (Business Analysis Body of Knowledge) було визначено, що бізнес-аналіз є набором завдань та методик, що використовується з метою забезпечити розуміння зацікавленими сторонами структури, правил та роботи підприємства й запропонувати рішення, які дозволять підприємству досягти поставлених цілей [3, с. 3].

Бізнес-аналіз підприємства – це комплексне вивчення його діяльності, що дозволяє дати їй об'єктивну оцінку, виявити закономірності і тенденції розвитку, визначити завдання, що стоять перед ним, розкрити резерви бізнесу і недоліки в його роботі.

Крішна Палеру, Віктор Бернард та Пол Хейлі запропонували наступну структуру бізнес-аналізу, яка є, на їхню думку, оптимальною та ефективною для досягнення поставлених цілей. Ця структура включає чотири етапи: аналіз бізнес-стратегії, бухгалтерський аналіз, фінансовий аналіз та перспективний аналіз [4].

Щоб виконувати аналіз стратегії, кредитному аналітику доведеться оцінити стратегію підприємства, визначити, наскільки підприємство має

компетентність, потрібну для виконання поставленої стратегії, і визнати ключові ризики, яких фірмі доведеться остерегтися.

Стратегічний план має бути інструментом встановлення, документального оформлення та впровадження у поточну діяльність елементів стратегії підприємства. На етапі проведення аналізу бізнес-стратегії аналітик повинен ретельно вивчити бізнес-план та проаналізувати, як підприємство поведе себе у майбутньому.

Традиційно бізнес-план розглядається як інструмент залучення необхідних для реалізації проекту фінансових ресурсів. Зовнішні інвестори та кредитори ніколи не вкладатимуть гроші в бізнес, якщо не ознайомляться з ретельно підготовленим бізнес-планом. Такий план має переконати потенційних інвесторів та кредиторів у тому, що підприємницький проект має чітко визначену стратегію успіху та заслуговує на фінансову підтримку. Бізнес-план є відображенням стратегії підприємства, одним із кроків її реалізації.

Бізнес-план – це письмовий документ, в якому викладено сутність підприємницької ідеї, шляхи й засоби її реалізації, охарактеризовано ринкові, виробничі, організаційні та фінансові аспекти майбутнього бізнесу, а також особливості управління ним.

Бізнес-план дає змогу вирішувати цілу низку завдань, але основними з них є такі:

- обґрунтування економічної доцільності напрямків розвитку фірми;
- розрахунок очікуваних фінансових результатів діяльності, насамперед обсягів продажів, прибутків на капітал;
- визначення джерела фінансування реалізації обраної стратегії, тобто засоби концентрування фінансових ресурсів;
- добір робітників, які спроможні реалізувати цей план [5, с. 258].

Крішна Палеру, Віктор Бернард та Пол Хейлі зазначають, що метою бухгалтерського аналізу є оцінити міру визначення бухгалтерським обліком реального стану діяльності підприємства [4].

Мета фінансового аналізу – використання фінансових даних для оцінювання поточного і минулого стану підприємства та її стійкого розвитку.

У вітчизняній літературі таке поняття, як бухгалтерський аналіз, не зустрічається, тому доцільно буде не відокремлювати його від фінансового аналізу.

Фінансовий аналіз спрямований на накопичення, оброблення та використання інформації фінансового характеру та є основою прийняття управлінських рішень на мікрорівні, тобто на рівні суб'єктів господарювання. Кредитори зацікавлені в докладному аналізі фінансових потоків, щоб на основі одержаної інформації прийняти управлінські рішення, які

регулюватимуть формування фінансових ресурсів і сприятимуть зростанню капіталу підприємства.

Г. Ліференко пропонує структуру бізнес-аналізу, яка зображена на рис. 2. Ця схема відображає логічну структуру бізнес-аналізу компанії, що займається виробничо-господарською діяльністю.

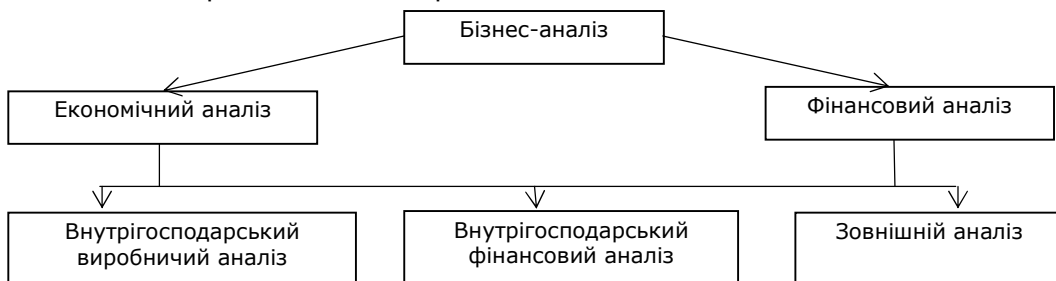

Рис. 2. Основні складники бізнес-аналізу [6]

Методика фінансового аналізу включає три взаємопов'язаних блоки:

- аналіз фінансових результатів;
- аналіз фінансового стану підприємства;
- узагальнююча оцінка результатів фінансового аналізу [6, с. 12].

Фінансові звіти підприємства служать засобом передачі, за допомогою якого власники підприємства володіють фінансовою ситуацією фірми з моменту її заснування.

Виникає реальна потреба в об'єктивному аналізі й оцінці не лише його моментного стану та оперативної діяльності. Потрібний і якісний стратегічний аналіз бізнесу і перспектив його розвитку для досягнення фінансової стійкості в довгостроковому аспекті [7, с. 29].

Перспективний аналіз, який зосереджується на прогнозуванні майбутнього підприємства, – завершальний крок у бізнес-аналізі. У цьому аналізі зазвичай використовується така техніка, як прогнозування і оцінювання фінансової звітності. Обидва ці інструменти дозволяють синтезувати і проникати глибоко у бізнес-аналіз і отримувати попередні дані про майбутній стан підприємства [4, с. 9].

А. Канке визначає перспективний (прогнозний) аналіз як аналіз результатів господарської діяльності з метою визначення їх можливих значень і майбутніх перспектив розвитку. Найважливіші завдання перспективного аналізу – це прогнозування господарської діяльності, наукове обґрунтування перспективних планів і оцінка їх очікуваного виконання [8, с. 13].

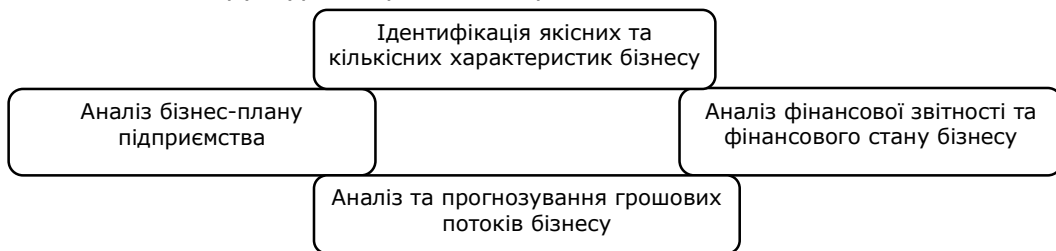
Метою перспективного аналізу є визначення в кожному процесі дослідження стійких закономірностей і тенденцій, які лежать в основі майбутнього розвитку та розробка прогнозних показників. Комплексний

перспективний аналіз повинен розв'язувати глобальні проблеми розвитку підприємств та пошук управління ними [9, с. 271].

Оскільки усі три види аналізу, бухгалтерський, фінансовий та перспективний, виконуються на основі фінансової звітності, то немає сенсу розділяти ці види в бізнес-аналізі, достатньо комплексно, правильно та ефективно провести фінансовий аналіз.

Р. Іванова визначає, що фінансово-господарський (бізнес) аналіз підприємницької діяльності охоплюють наступні етапи: інноваційний аналіз; попередній аналіз застосовності підприємницької діяльності; стратегічний аналіз і формування стратегії; оперативний аналіз; порівняльний аналіз; SWOT-аналіз; підприємницький аналіз співробітників; аналіз ефективності бізнесу; аналіз ризику від фінансової неспроможності і банкрутство підприємницького бізнесу [10, с. 233].

Проведені дослідження показали, що не існує єдиного підходу до визначення структури бізнес-аналізу. Тому варто запропонувати таку структуру бізнес-аналізу, яка б досить чітко відображала процес бізнес-аналізу в кредитному процесі та максимально спрощувала роботу бізнес-аналітика. Ця структура зображена на рис. 3.

*Рис.3. Структура бізнес-аналізу в кредитному процесі**

*Розроблено автором

На першому етапі – ідентифікація якісних та кількісних характеристик бізнесу – важливу роль в проведенні аналізу бізнесу відіграє візуальний огляд місця ведення бізнесу і оцінка психологічних чинників. Аналіз повинен бути об'єктивним, тобто незалежним від суб'єктивного ставлення аналітика. В процесі проведення цього етапу слід використовувати інтерв'ювання, вивчення бізнес-процесів і документації. В результаті проведеної роботи в аналітика повинно скластися загальне враження про бізнес-процеси, які відбуваються на підприємстві. Вже на цьому етапі має бути складений перелік проблем і потреб бізнесу, який надалі може корегуватися.

На другому етапі – аналіз бізнес-плану підприємства – необхідно визначити потреби бізнесу, вивчити сферу діяльності, в якій потрібні зміни, і зрозуміти основні проблеми, які виникають у господарській діяльності підприємства. Після того, як бізнес-аналітик почне розуміти ситуацію, що

склалася на підприємстві, він повинен задокументувати отримані результати аналізу. На цьому етапі аналітик повинен враховувати бізнес-стратегію і цілі підприємства. Одним з ключових аспектів проекту з бізнес-аналізу є визначення основних цілей бізнесу і виявлення основної спрямованості бізнесу.

Наступний етап – аналіз фінансової звітності та фінансового стану бізнесу – спрямований на накопичення, оброблення та використання інформації фінансового характеру. Кредитори зацікавлені в докладному аналізі фінансових потоків, щоб на основі одержаної інформації прийняти рішення стосовно кредитування бізнесу потенційного позичальника.

Метою проведення цього етапу є отримання виваженої та обґрунтованої оцінки фінансового стану підприємства і тим самим визначення умов прийняття оптимальних фінансових рішень. Об'єктом фінансового аналізу виступають фінансові ресурси підприємства, їх формування та використання, а предметом – комплексне оцінювання фінансового стану підприємства та виявлення резервів розвитку з метою підвищення вартості цього підприємства.

Завершальним етапом – прогнозування показників розвитку бізнесу – є визначення перспектив, як підприємство поведе себе у майбутньому. На цьому етапі слід використовувати аналіз розбіжностей для порівняння існуючого процесу з бажаним процесом. Підхід дозволяє визначити, наскільки добре потенційний позичальник зможе виконати взяті на себе зобов'язання. В результаті аналітик повинен отримати модель існуючого процесу та перелік можливих поліпшень. Також він зможе зрозуміти, які процеси необхідно змінити, а які можна залишити незмінними і виявити невідповідності між існуючими та бажаними бізнес-процесами.

Результатами етапу повинні стати детальні проекти можливих бізнес-змін, які б відповідали вимогам бізнесу. Також має бути проведений аналіз здійсненності і кількості можливих витрат на кожну з можливих альтернатив. Для вирішення цих завдань аналітик повинен скласти розрахунковий проект грошових потоків на кількість років кредитування підприємства.

Отже, спираючись на запропоновану структуру бізнес-аналізу, можна виділити такі риси, які притаманні бізнес-аналізу у кредитному процесі:

- вивчення ситуації, яка склалася у бізнесі;
- визначення та обґрунтування необхідності фінансування та суми кредиту, яку потребує підприємство;
- об'єктивна оцінка ефективності бізнес-діяльності на основі проведення фінансового аналізу;
- виявлення перспектив подальшої роботи з підприємством, прийняття рішення щодо його фінансування.

Запропонована структура досить чітко відображає основні етапи бізнес-аналізу в кредитному процесі та максимально спрощує роботу бізнес-аналітика. Ефективне проведення бізнес-аналізу позичальника дозволяє банку мінімізувати кредитні ризики та підвищувати якість кредитного портфелю.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Структура включає низку основних етапів, на які необхідно спиратися бізнес-аналітику в процесі здійснення бізнес-аналізу потенційного позичальника. Запропонована структура є досить ефективною, тому що включає та відбиває ключові питання організації та ведення бізнесу потенційного позичальника. Кредитоспроможність клієнта підтверджується тільки після проведення усіх чотирьох етапів бізнес-аналізу. Якщо інформація, яку клієнт надає, добре перевірена й об'єктивно оцінена, то результат аналізу повинен відповідати реальному стану справ бізнесу потенційного позичальника. Перспективами досліджень у даному напрямі є вдосконалення структури бізнес-аналізу та розроблення методичних положень щодо її застосування. Враховуючи те, що ключову складову прибутковості банків становлять кредитні операції, важливого значення набуває ефективно, якісне та своєчасне проведення бізнес-аналізу позичальника, що складає основу системи кредитування. А це в свою чергу викликає необхідність розробки та наукового обґрунтування сучасних методів бізнес-аналізу.

Список використаних джерел:

1. Алексеев А. П. Краткий философский словарь / А. П. Алексеев, Г. Г. Васильев и др.; под ред. А. П. Алексеева. 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ТК Велби, Проспект, 2008. – 496 с.
2. James, Cadle, Debra, Paul, Donald, Yeates (2010). Business Analysis. Second Edition. – BCS The Chartered Institute for IT. – 273 p.
3. A Guide to the Business Analysis Body of Knowledge (BABOK Guide) Version 2.0. (2009). International Institute of Business Analysis, Toronto, Ontario, Canada. –254 p.
4. Palepu, Krishna G., Healy, Paul, Bernard, Victor L. (2003). Business Analysis and Valuation: Using Financial Statements. Text and Cases, – South-Western. – 951 p.
5. Пугачевська К. Й. Значення бізнес-планування як чинника господарської діяльності в ринковій економіці / К. Й. Пугачевська, Т. С. Плют // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.1. – С. 256–259.
6. Лиференко Г. Н. Финансовый анализ предприятия: Учебное пособие/ Г. Н. Лиференко. – М. : Издательство «Экзамен», 2005 – 160 с.
7. Иванова Р. Н. Оптимизирование информационной базы финансово-хозяйственного (бизнес) анализа в современных условиях глобализации / Иванова Р. Н. // Міжнародний збірник наукових праць. – 2011. – Випуск 3 (18). – С. 25–36.
8. Канке А. А. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятия: уч. пос. 2-е изд., испр. и доп. / А. А. Канке, И. П. Кошева. – М. : ИД «ФОРУМ», ИНФРА-М, 2007. – 288 с.
9. Творонович В. Функції перспективного аналізу в роботі галузей економічних систем. / В. Творонович // Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія Економіка і управління. – 2012. – №19.– С.269–274.
10. Иванова Р. Н. Методологічні проблеми фінансово-господарського (бізнес) аналізу в системі управління підприємницькою діяльністю / Р. Н. Иванова // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2010. – Випуск 7 (25). – Ч. 4. – С. 231–247.